МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации

УТВЕРЖДАЮ
Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Минзарипов Р.Г.
____
"___"________________20___ г.

Программа дисциплины

Введение в тюркскую филологию Б3.Б.1

Направление подготовки: 032700.62 - Филология
Профиль подготовки: Преподавание филологических дисциплин (Татарский язык и литература)
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский

Автор(ы):
Нуриева Ф.Ш.
Рецензент(ы):
Кузьмина Х.Х.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Харисов Ф. Ф.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ____________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ____________ 201__г

Регистрационный No

Казань
2015

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

7. Литература

8. Интернет-ресурсы

9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программу дисциплины разработал(а)(и) профессор, д.н. (профессор) Нуриева Ф.Ш. кафедра татарского языка и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Fenuze.Nurieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Цель освоения дисциплины (модуля) "Введение в тюркскую филологию" является: дать студентам целостное представление о тюркской семье языков и развитии тюркологической науки.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б3.Б.1 Профессиональный" основной образовательной программы 032700.62 Филология и относится к базовой (общепрофессиональной) части. Осваивается на 1 курсе, 2 семестр.

Оразовательная программа высшего профессионального образования по направлению: 032700.62 Филология Б.1.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
ОК-6 (общекультурные компетенции)	стремление к саморазвитию, повышению квалификации и мастерства;
ОК-8 (общекультурные компетенции)	осознание социальной значимости своей профессии, высокая мотивация к профессиональной деятельности;
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способность демонстрировать знание основных положений и концепций в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии;
ПК-2 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов с использованием традиционных методов и современных информационных технологий;
ПК-3 (профессиональные компетенции)	свободное владение основным изучаемым языком в его литературной форме;
ПК-7 (профессиональные компетенции)	владение навыками подготовки научных обзоров, аннотаций, составления рефератов и библиографий по тематике проводимых исследований, приемами библиографического описания; знание основных библиографических источников и поисковых систем;

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ПК-8 (профессиональные компетенции)	владение навыками участия в научных дискуссиях, выступления с сообщениями и докладами, устного, письменного и виртуального (размещение в информационных сетях) представления материалов собственных исследований.

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- - тюркские языки и географическое распространение, социально-политический статус языка;

- особенности формирования и развития тюркских языков;

- структуру алтайского языкового типа;

- традиционные письменности, принятых в тюркском языковом круге;

- историю становления тюркологии как науки.

2. должен уметь:

-- классифицировать тюркские языки;

- определять основные группы тюркских языков.

- пользоваться научной и справочной литературой, библиографическими источниками и современными поисковыми системами;

3. должен владеть:

-- принципами классификации тюркских языков;

- методами общей типологической реконструкции праязыковых состояний.

.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

- 1) ознакомить студентов с семьей тюркских языков, их основными особенностями, географическим распространением, формированием и развитием;

2) ознакомить студентов с классификациями тюркских языков, основными группами тюркских языков, с местом тюркских языков в общей типологической и генетической классификации языков мира;

3) охарактеризовать основные этапы и направления в развитии тюркского языкознания, роль отдельных ученых и школ в развитии отечественной и зарубежной тюркологии;

4) сформировать у студентов способность применять полученные знания в области татарского языкознания.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 3 зачетных(ые) единиц(ы) 108 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины экзамен во 2 семестре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Тюркология фәненең барлыкка килүе һәм бүгенге торышы. Ориенталистика фәне һәм тюркология.	2		1	2	0	
2.	Тема 2. Хәзерге төрки телләр һәм халыкларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәре.	2		1	2	0	
3.	Тема 3. Төрки телләрнең башка телләргә мөнәсәбәте ягыннан Алтай һәм Урал-Алтай теорияләре.	2		1	2	0	
4.	Тема 4. Төрки телләрне төркемләү принциплары классификацияләр.	2		1	2	0	
5.	Тема 5. Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар.	2		1	2	0	
6.	Тема 6. Төрки телләрне өйрәнү тарихы.	2		1	2	0	
7.	Тема 7. Россиядә академия ачылу. Беренче экспедицияләр оештырылу.	2		1	2	0	
8.	Тема 8. XVIII йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнү.	2		1	2	0	

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
9.	Тема 9. Россиядә университетлар ачылу.	2		1	2	0	
10.	Тема 10. Төрки тел белеменә нигез салучы академик В.В.Радлов.	2		1	2	0	
11.	Тема 11. Петербург университеты.	2		1	2	0	
12.	Тема 12. XIX йөзнең II яртысында татарча грамматикалар.	2		1	2	0	
13.	Тема 13. XX йөз башында язылган татарча грамматикалар.	2		1	2	0	
14.	Тема 14. 1920-1940 елларда татар тел белеменең үсеше.	2		0	2	0	
15.	Тема 15. Хәзерге татар тел белеменең үсеше.	2		1	2	0	
16.	Тема 16. Төрки тел белеме мәркәзләре.	2		1	1	0	
17.	Тема 17. Чит илләрдә төрки тел белеме.	2		1	1	0	
.	Тема . Итоговая форма контроля	2		0	0	0	экзамен
	Итого			16	32	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Тюркология фәненең барлыкка килүе һәм бүгенге торышы. Ориенталистика фәне һәм тюркология.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Тюркология фәненең барлыкка килүе һәм бүгенге торышы. Ориенталистика фәне һәм тюркология

практическое занятие (2 часа(ов)):

Тюркологиянең Көнчыгышны өйрәнү фәненә мөнәсәбәте. Төрки филологиягә кереш. фәненең өйрәнү предметы һәм бурычлары. Хәзерге төрки телләр һәм үле телләр. Борынгы төрки халыклар.

Тема 2. Хәзерге төрки телләр һәм халыкларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәре.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Хәзерге төрки телләр һәм халыкларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәре

практическое занятие (2 часа(ов)):

Хәзерге төрки халыклар, аларның таралыш географиясе, телләре һәм территориаль яктан төркемләнүе: 1) Көнбатыш төркем (Литваның көнбатыш өлешендә, Украина, Молдавиядә яшәүче төрки халыклар); 2) Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халыклар; 3) Идел буе һәм Уралда яшәүче төрки халыклар; 4) Урта Азия һәм Казахстанда яшәүче төрки халыклар; 5) Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халыклар; 6) Көнчыгыш Себердә яшәүче төрки халыклар; 7) Алтай төркиләренең телләре; 8) Саян таулары ягында таралган төрки халыклар. Чит илләрдә яшәүче төрки халыклар.

Тема 3. Төрки телләрнең башка телләргә мөнәсәбәте ягыннан Алтай һәм Урал-Алтай теорияләре.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Алтай теориясе, карашлар.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Алтай телләре. Урал-Алтай телләре. Алтай телләренә нигез салучы Ф.И.Табберт-Страленберг. Алтай телләренең типологик охшашлыгы. Бу мәсьәләгә төрлечә карашлар.

Тема 4. Төрки телләрне төркемләү принциплары классификацияләр.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Төрки телләрне төркемләү

практическое занятие (2 часа(ов)):

Төрки телләрне төркемләү мәсьәләсе. Классификация нигезенә салына торган билгеләр. М.Кашгари, В.В.Радлов, Ф.Е.Корш, Н.Ф. Катанов, А.Н.Самойлович, С.Е.Малов, Н.А.Баскаков классификацияләре. Аларның лингвистик һәм тарихи-этник нигезләре.

Тема 5. Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар

практическое занятие (2 часа(ов)):

Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар һәм аларга характеристика. Бу чорларда үсеш алган төрки халыклар, алар калдырган фәнни, мәдәни, әдәби, лингвистик мирас.

Тема 6. Төрки телләрне өйрәнү тарихы.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Төрки телләрне өйрәнү тарихы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

XVIII йөз башында Россиядә иҗтимагый-сәяси шартлар. Перт I нең Көнчыгыш сәясәтенә бәйле рәвештә тюркологиянең беренче яралгылары. Д.Кантимер эшчәнлеге

Тема 7. Россиядә академия ачылу. Беренче экспедицияләр оештырылу.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Россиядә академия ачылу. Беренче экспедицияләр оештырылу.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Академия оештырылу һәм аның көнчыгышны өйрәнү юнәлеше. Г.З.Байер, Г.Я.Кер, Ф.И.Табберт-Страленберг эшчәнлеге. Экспедицияләр оештыру. Барлык телләрнең чагыштырмалы сүзлеге. Дамаскин сүзлеге. Паллас сүзлеге.

Тема 8. XVIII йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнү.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

XVIII йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнү

практическое занятие (2 часа(ов)):

Төрле уку йортларында көнчыгыш телләрне һәм татар телен укыта башлау (Әстерхан халык училещесы, Беренче Казан гимназиясе, Казан рухани семинариясе һ.б.) С.Хәлфин эшчәнлеге.

Тема 9. Россиядә университетлар ачылу.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Россиядә университетлар ачылу

практическое занятие (2 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Россиядә университетлар: Харьков, Мәскәү, Казан, Петербург университетлары, Мәскәүдә Лазарев исемендәге көнчыгыш телләрне өйрәнү институты, Казан университеты. Казан университетында беренче төрки-татар кафедрасы. И.Хәлфин, А.Казембек, М.Мәхмүдев, И.Н.Березин, Н.Катанов эшчәнлеге. Университет галимнәре тирәсенә төрле уку йортларында укыткан галимнәрнең тупланауы һәм Казан тюркологлар мәктәбе барлыкка килү. Казан тюркологлар мәктәбенең төп үзенчәлекләре.

Тема 10. Төрки тел белеменә нигез салучы академик В.В.Радлов.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Төрки тел белеменә нигез салучы академик В.В.Радлов

практическое занятие (2 часа(ов)):

В.В.Радловның кыскача биографиясе, эшчәнлеге, фәнни эшчәнлегенең чорларга бүленеше: Алтай; Казан; Санкт-Петербург чорлары. Төрки тел белеменең төрки тармакларына нигез салган хезмәтләре.

Тема 11. Петербург университеты.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Петербург университеты

практическое занятие (2 часа(ов)):

Петербург университетында көнчыгыш телләре факультеты ачылу. Х.Фәезханов, П.М.Мелиоранский, А.Н.Самойлович, С.Е.Малов һәм аларның төрки тел белемен үстерүдәге роле.

Тема 12. XIX йөзнең II яртысында татарча грамматикалар.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

XIX йөзнең II яртысында татарча грамматикалар

практическое занятие (2 часа(ов)):

К.Насыйриның татар филологиясе өлкәсендәге эшчәнлеге. Х.Фәезхановның ?Татар теленә кыскача гыйльми сарыф?хезмәте

Тема 13. XX йөз башында язылган татарча грамматикалар.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

XX йөз башында язылган татарча грамматикалар

практическое занятие (2 часа(ов)):

XX йөз башында мәдрәсәләрдә татар телен укыта башлау уңае белән язылган татарча грамматикалар. И.Өметбаев, Г.Тәүфик, Ә.Сиразетдин һ.б. хезмәтләре. 1915-1920 елларда чыккан татар теле грамматикалары: Ш.Иманаев, Г.Нугайбәк, Г.Сәгъди, Г.Ибраһимов.

Тема 14. 1920-1940 елларда татар тел белеменең үсеше.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Татар тел белеме үсешендә В.А.Богородицкий, Г.Шәрәф, Җ.Вәлиди, Г.Алпаров, М.Корбангалиев эшчәнлеге.

Тема 15. Хәзерге татар тел белеменең үсеше.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Хәзерге татар тел белеменең үсеше.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Соңгы 60 ел эчендә татар тел белеме. Тел, әдәбият һәм тарих институты ачылу, Казан университетында татар теле һәм әдәбияты бүлеге оештырылу. В.Хангильдин хезмәтләре. Л.Җәләй, Җ.Вәлиди эшчәнлеге. 1960 еллардан соң татар теле грамматикасы, татар әдәби теле, тарихы, стилистика, лексикография, диалектология буенча хезмәтләр.

Тема 16. Төрки тел белеме мәркәзләре.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Төрки тел белеме мәркәзләре

практическое занятие (1 часа(ов)):

Мәскәү, Санкт-Петербург, Баку, Фрунзе, Новосибирск, Ташкентта төрки тел белеме мәркәзләре. Н.К.Дмитриев, Э.В.Севортян, Э.Н.Нәҗип, Н.А.Баскаков, Э.Р.Тенишев, А.Н.Кононов, А.М.Щербак һ.б. тел белеме өлкәсендә эшчәнлеге һәм хезмәтләре.

Тема 17. Чит илләрдә төрки тел белеме.

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Чит илләрдә төрки тел белеме.

практическое занятие (1 часа(ов)):

Венгрия, Алмания, Америка, Финляндия, Болгария, Швейция, Польша, Япониядә төрки тел белеме.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Тюркология фәненең барлыкка килүе һәм бүгенге торышы. Ориенталистика фәне һәм тюркология.	2		устный опрос	3	устный опрос
2.	Тема 2. Хәзерге төрки телләр һәм халыкларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәре.	2		тестирование	1	тест
3.	Тема 3. Төрки телләрнең башка телләргә мөнәсәбәте ягыннан Алтай һәм Урал-Алтай теорияләре.	2		устный опрос	2	устный опрос
4.	Тема 4. Төрки телләрне төркемләү принциплары классификацияләр.	2		устный опрос	2	устный опрос
5.	Тема 5. Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар.	2		устный опрос	2	устный опрос
6.	Тема 6. Төрки телләрне өйрәнү тарихы.	2		контрольная работа	2	контрольная работа
7.	Тема 7. Россиядә академия ачылу. Беренче экспедицияләр оештырылу.	2		устный опрос	1	устный опрос
8.	Тема 8. XVIII йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнү.	2		устный опрос	1	устный опрос

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
9.	Тема 9. Россиядә университетлар ачылу.	2		устный опрос	1	устный опрос
10.	Тема 10. Төрки тел белеменә нигез салучы академик В.В.Радлов.	2		реферат	2	реферат
11.	Тема 11. Петербург университеты.	2		устный опрос	1	устный опрос
12.	Тема 12. XIX йөзнең II яртысында татарча грамматикалар.	2		устный опрос	1	устный опрос
13.	Тема 13. XX йөз башында язылган татарча грамматикалар.	2		устный опрос	1	устный опрос
14.	Тема 14. 1920-1940 елларда татар тел белеменең үсеше.	2		устный опрос	1	устный опрос
15.	Тема 15. Хәзерге татар тел белеменең үсеше.	2		устный опрос	1	устный опрос
16.	Тема 16. Төрки тел белеме мәркәзләре.	2		устный опрос	1	устный опрос
17.	Тема 17. Чит илләрдә төрки тел белеме.	2		реферат	1	реферат
	Итого				24	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

11. Нуриева Ф.Ш. Введение в тюркскую филологию (на татарском языке). Система интерактивного тестирования знаний. http: // 192. 168. 5. 110: 8000

2. ru.wikipedia.org/wiki/ Тюркские языки

3. slovarfilologa.ru/52/ Словарь филолога

4. dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/123418 Большой Энциклопедический словарь

5. Институт стран Азии и Африки при Московском государственном университете (МГУ): http://www.iaas.msu.ru

6. Онлайн- энциклопедия "Кругосвет". Гуманитарные науки: Лингвистика www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika

7. Филологический портал Philology.ruwww.philology.ru

8. Этимологический словарь тюркских языков. Общетюркские и межтюркские основы на Л, М, Н, П, С. М., Восточная литература, 2003. (Совм. с Г.Ф. Благовой, Л.С.Левитской, В.И. Рассадиным. (http://www.altaica.ru)

9.www.lingvotech.com/gadzhiyeva-90 Н.З.Гаджиева. Тюркские языки

10.http://www.turkologia.ru/

11.http://www.altaica.ru/

12.http://www.classes.ru/

13.http://jazyki.clow.ru/

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Тюркология фәненең барлыкка килүе һәм бүгенге торышы. Ориенталистика фәне һәм тюркология.

устный опрос , примерные вопросы:

Төрки тел белеменә кереш фәненең өйрәнү предметы, бурычлары. Ориенталистика фәне һәм тюркология барлыкка килү, бүгенге торышы.

Тема 2. Хәзерге төрки телләр һәм халыкларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәре.

тест , примерные вопросы:

Төрки халыкларның географик урнашуы 1. Идел буе Уралда яшәүче төрки халык: а) гагауз б) башкорт в) якут г) төрек 1.б 2. Идел буе Уралда яшәүче төрки халык: а) татар б) казах в) кыргыз г) әзербайҗан 2. а 3. Идел буе Уралда яшәүче төрки халык: а) караим б) үзбәк в) төрек г) чуваш 3. г 4. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык: а) караим б) кумык в) кыргыз г) хакас 4. б 5. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык: а) урум б) трухмен в) төрекмән г) казах 5. б 6. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык: а) әзербайҗан б) уйгыр в) караим г) шор 6. а 7. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык: а) кырым татарлары б) карачай-балкар в) себер татарлары г) чулым төркиләре 7. б 8. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык: а) уйгыр б) татар в) чуваш г) алтай 8. а 9. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык: а) чуваш б) башкорт в) татар г) төрекмән 9. г 10. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык: а) кырымчак б) комык в) каракалпак г) караим 10. в 11. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык: а) үзбәк б) хакас в) урум г) кырым татарлары 11. а 12.Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык: а) татар б) гагауз в) кыргыз г) кырым татарлары 12. в 13. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык: а) чуваш б) казах в) төрек г) алтай 13. б 14. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык: а) караим б) төрекмән в) уйгыр г) тува 14. а 15. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык: а) кыргыз б) кырымчак в) казах г) хакас 15. б 16. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык: а) алтай б) шор в) урум г) үзбәк 16. в 17. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык: а) үзбәк б) хакас в) чуваш г) гагауз 17. г 18. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык: а) кырым татарлары б) себер татарлары в) татарлар г) әзербайҗан 18. а 19. Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык: а) себер татарлары б) кырым татарлары в) кумык г) карачай-балкар 19. а 20. Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык: а) чулым татарлары б) чуваш в) тува г) якут 20. а

Тема 3. Төрки телләрнең башка телләргә мөнәсәбәте ягыннан Алтай һәм Урал-Алтай теорияләре.

устный опрос , примерные вопросы:

Урал-Алтай һәм Алтай теорияләре.

Тема 4. Төрки телләрне төркемләү принциплары классификацияләр.

устный опрос , примерные вопросы:

Төрки телләрнең төрле төркемнәргә бүленүен билгеләгез. Нинди билгеләр нигез итеп алынган (В.Богородицкий, В.Радлов, Ф.Корш, А.Самойлович, Н.Баскаков).

Тема 5. Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар.

устный опрос , примерные вопросы:

Төрки телләр формалашу, үсешендә төп тарихи чорлар. Алтай чорына характеристика бирегез.

Тема 6. Төрки телләрне өйрәнү тарихы.

контрольная работа , примерные вопросы:

1.XVIII йөз башында Россиядә иҗтимагый-сәяси шартлар. 2.Перт I нең Көнчыгыш сәясәтенә бәйле рәвештә тюркологиянең беренче яралгылары. 3.Д.Кантимер эшчәнлеге.

Тема 7. Россиядә академия ачылу. Беренче экспедицияләр оештырылу.

устный опрос , примерные вопросы:

1.Академия оештырылу һәм аның көнчыгышны өйрәнү юнәлеше хакында сөйләгез. 2.Г.З.Байер, Г.Я.Кер, Ф.И.Табберт-Страленберг эшчәнлеге. 3.Экспедицияләр оештыру. Барлык телләрнең чагыштырмалы сүзлеге. Дамаскин сүзлеге. Паллас сүзлеге.

Тема 8. XVIII йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнү.

устный опрос , примерные вопросы:

1.Төрле уку йортларында көнчыгыш телләрне һәм татар телен укыта башлау (Әстерхан халык училещесы, Беренче Казан гимназиясе, Казан рухани семинариясе һ.б.) 2.С.Хәлфин эшчәнлеге.

Тема 9. Россиядә университетлар ачылу.

устный опрос , примерные вопросы:

1.Россиядә университетлар: Харьков, Мәскәү, Казан, Петербург университетлары, Мәскәүдә Лазарев исемендәге көнчыгыш телләрне өйрәнү институты, Казан университеты. 2.Казан университетында беренче төрки-татар кафедрасы. И.Хәлфин, А.Казембек, М.Мәхмүдев, И.Н.Березин, Н.Катанов эшчәнлеге. Университет галимнәре тирәсенә төрле уку йортларында укыткан галимнәрнең тупланувы һәм Казан тюркологлар мәктәбе барлыкка килү. Казан тюркологлар мәктәбенең төп үзенчәлекләре.

Тема 10. Төрки тел белеменә нигез салучы академик В.В.Радлов.

реферат , примерные темы:

Төрки тел белеменә фәнни нигез салучы академик В.В.Радлов. Аның эшчәнлеге, хезмәтләре.

Тема 11. Петербург университеты.

устный опрос , примерные вопросы:

Петербург университетында көнчыгыш телләре факультеты ачылу. Х.Фәезханов, П.М.Мелиоранский, А.Н.Самойлович, С.Е.Малов һәм аларның төрки тел белемен үстерүдәге роле.

Тема 12. XIX йөзнең II яртысында татарча грамматикалар.

устный опрос , примерные вопросы:

Каюм Насыйри эшчәнлеге. Тел белеме өлкәсендәге хезмәтләре. Хөсәен һәм Габделгалләм Фәезхановлар. Аларның эшчнәлеге һәм хезмәтләре.

Тема 13. XX йөз башында язылган татарча грамматикалар.

устный опрос , примерные вопросы:

XX йөз башында язылган грамматикалар, аларның татар тел белемен үстерүдәге роле.

Тема 14. 1920-1940 елларда татар тел белеменең үсеше.

устный опрос , примерные вопросы:

Л.Җәләйнең татар тел белеменә караган хезмәтләре. Җ.Вәлидинең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.

Тема 15. Хәзерге татар тел белеменең үсеше.

устный опрос , примерные вопросы:

1.Соңгы 60 ел эчендә татар тел белеме. Тел, әдәбият һәм тарих институты ачылу, Казан университетында татар теле һәм әдәбияты бүлеге оештырылу. В.Хангильдин хезмәтләре. 2.Л.Җәләй, Җ.Вәлиди эшчәнлеге. 1960 еллардан соң татар теле грамматикасы, татар әдәби теле, тарихы, стилистика, лексикография, диалектология буенча хезмәтләр.

Тема 16. Төрки тел белеме мәркәзләре.

устный опрос , примерные вопросы:

1.Мәскәү, Санкт-Петербург, Баку, Фрунзе, Новосибирск, Ташкентта төрки тел белеме мәркәзләре. Н.К.Дмитриев, Э.В.Севортян, Э.Н.Нәҗип, Н.А.Баскаков, Э.Р.Тенишев, А.Н.Кононов, А.М.Щербак һ.б. тел белеме өлкәсендә эшчәнлеге һәм хезмәтләре.

Тема 17. Чит илләрдә төрки тел белеме.

реферат , примерные темы:

Венгрия, Алмания, Америка, Финляндия, Болгария, Швейция, Польша, Японийдә төрки тел белеме.

Тема . Итоговая форма контроля

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Примерные вопросы к экзамену:

7.2. Примерный перечень вопросов к экзамену

Курсовой экзамен по дисциплине (модуля) "Введение в тюркскую филологию":

преследует цель оценить работу студента за курс, полученные студентом теоретические знания, их прочность, развитие творческого мышления, приобретение навыков самостоятельной работы, умение синтезировать полученные знания и применять их при решении практических задач.

Билет 1

1. "Төрки тел белеменә кереш" фәненең өйрәнү предметы, бурычлары. Ориенталистика фәне һәм тюркология барлыкка килү, бүгенге торышы.

2. Хәлфиннәр эшчәнлеге (Ибраһим Хәлфин, Сәгыйть Хәлфин).

Билет 2

1. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәренә гомуми характеристика.

2. Мәхмүд Кашгарый һәм аның хезмәте. Хәзерге көндә әһәмияте.

Билет 3

1. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак кыпчаклар. Кыскача тарихы, нинди телләргә нигез салулары.

2. Каюм Насыйри эшчәнлеге. Тел белеме өлкәсендәге хезмәтләре.

Билет 4

1. Урал-Алтай һәм Алтай теорияләре.

2. Хөсәен һәм Габделгалләм Фәезхановлар. Аларның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.

Билет 5

1. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак угызлар. Кыскача тарихы, нинди телләргә нигез салулары.

2. Л.�әләйнең татар тел белеменә караган хезмәтләре.

Билет 6

1. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак карлуклар. Аларның тарихы, хәзерге көндә дәвамчылары.

2. �.Вәлидинең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.

Билет 7

1. Иң борынгы төрки халыклар: һун, хәзәр, болгар. Алар турында мәгълүматлар. Материаль һәм рухи мәдәнияты.

2. Н.Ф.Катановның фәнни эшчәнлеге һәм тормыш юлы.

Билет 8

1. Төрки телләр формалашу, үсешендә төп тарихи чорлар. Алтай чорына характеристика бирегез.

2. В.В.Радлов Алтай һәм Казан чоры эшчәнлеге. Шул чорда басылган хезмәтләре.

Билет 9

1. Борынгы төрки чор. Аның хронологик чикләре, дәүләтчелек формасы.

2. XX йөз башында Казан тюркология мәктәбе.

Билет 10

1. Урта төрки чор. Монгол яуларына кадәр төрки халыклар. Бу чордагы мәдәни үзәкләр.

2. Революциядән соң эшләүче тюрколог галимнәр, фәнни үзәкләр.

Билет 11

1. XX йөз башында язылган грамматикалар, аларның татар тел белемен үстерүдәге роле.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

2. Якут, хакас, алтай, тува телләре кайсы төркемгә керә? Төп үзенчәлекләре.

Билет 12

1. Төрки телләрнең төрле төркемнәргә бүленүен билгеләгез. Нинди билгеләр нигез итеп алынган? (В.Богородицкий, В.Радлов, Ф.Корш, А.Самойлович, Н.Баскаков).

2. А.Казембек эшчәнлеге, аның иң әһәмиятле хезмәтләре.

Билет 13

1. Монгол яулап алуларыннан соң төрки халыклар. Төп мәдәният үзәкләре.

2. Чит илдә яшәүче төрки халыклар.

Билет 14

1. Борынгы төрки тел белеменең барлыкка килүе. XI-XIV йөзләрдә и�ат ителгән сүзлекләр.

2. И.Н.Березин - уку һәм эшләү урыны, төп хезмәтләре.

Билет 15

1. Казан тюркология мәктәбе.

2. Урта Азия һәм Казахстанда яшәүче төркиләр.

Билет 16

1. Көнчыгыш хун тармагына караган төрки телләр. Төр төркемнәре, үзенчәлекләре (Н.Баскаков буенча).

2. "Кодекс Куманикус" истәлеге. Язылу вакыты, эчтәлеге. Аны өйрәнүче галимнәр.

Билет 17

1. Борынгы Орхон-Енисей язмалары. Табылу урыны, өйрәнелү тарихы.

2. Г.Ибраһимовның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.

Билет 18

1. XIX йөзнең беренче яртысында төрки телләрне өйрәнүче гыйльми үзәкләр. Казан университетына тупланган галимнәр.

2. Йосыф Баласагунлы һәм аның хезмәте. Язылу чоры, эчтәлеге.

Билет 19

1. Төрки халыклар үсешенең хун чорына характеристика бирегез.

2. М.Мәхмүдов эшчәнлеге, фәнни хезмәтләре.

Билет 20

1. Төрки халыкларның борынгы чордан башлап дөнья цивилизациясенә керткән өлеше.

2. Алтын Урда чоры мәдәнияте. М.Болгариның "Нәһ�ел-фәрадис" әсәре.

Билет 21

1. Революция алды елларында татар филологиясе өлкәсендә хезмәт күрсәткән галимнәр.

2. Болгар һәм болгар-кыпчак төркеменә караган төрки телләр, аларның төп үзенчәлекләре.

Билет 22

1. Төрки тел белеменә фәнни нигез салучы - академик В.В.Радлов. Аның эшчәнлеге, хезмәтләре.

2. Идел буе-Урал төрки халыклары. Аларны башка телләрдән аера торган тел үзенчәлекләре.

Билет 23

1. Уйгыр язуы белән язылган борынгы истәлекләр (документлар, әдәби әсәрләр).

2. Н.А.Баскаковның тюркология өлкәсендәге эшчәнлеге.

Билет 24

1. XIX йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнүче гыйльми үзәкләр.

2. Монгол яуларына кадәр формалашкан кыпчак телләре һәм аларның үзенчәлекләре.

Билет 25

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

1. Урта рухани уку йортларында татар телен укыту һәм лингвистик хезмәтләр: И.Гиганов, Н.Троянский, Н.Остроумов .б.

2. Угыз телләре, аларның төп үзенчәлекләре.

Билет 26

1. Алтай телләренең уртак билгеләре: фонетик, морфологик, синтаксик, лексик. Карашлар.

2. Кырым татарлары теле төрки телләрнең кайсы төркеменә керә?

Билет 27

57. XVIII йөздә Россиядә көнчыгышны өйрәнә башлау. Себергә экспедицияләр. Сүзлекләр төзү эше.

58. Кавказда яшәүче төрки халыклар.

Билет 28

1. Урта төрки чорда монгол явыннан соң төрки дәүләтләр торышы. XIV йөздә Урта Азиядә икътисадый, мәдәни һәм фәнни үсеш.

2. Ламбдаизм, ротацизм күренешен аңлатыгыз.

Билет 29

1. Караим, гагауз телләре. Аларның таралу территориясе, төрки телләрнең кайсы төркеменә керәләр.

2. Мәмлүкләр турында мәгълүмат бирегез. Ни өчен кыпчак грамматикалары һәм сүзлекләре гарәп һәм европа телләрендә язылган?

7.3. Примерная тематика рефератов по дисциплине.

1. Х.Фәезхановның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
3. И.Хәлфиннең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
4. Г.Алпаровның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
5. Ш.Рамазановның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
6. К.Насыйриның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
7. Л.Җәләйнең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
8. Җ.Вәлидинең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
9. Г.Нугайбәкнең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
10. Г.Ибрагимовның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
11. М.Мәхмүдевнең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
12. С.Хәлфиннең грамматикасы һәм сүзлеге.
13. Н.Ф. Катановның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
14. В.В.Радловның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
15. А.Казембекның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
16. А.К.Дмитриевның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
17. А.Н.Кононовның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
18. Н.А.Баскаковның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.

7.1. Основная литература:

Алефиренко Н.Ф. Теория языка: Вводный курс: учебное пособие. - М.: Академия, 2010.

Нурмөхәммәтова Р.С. Тел белеменә кереш. - Казан: Ихлас, 2010.

Федулин, А. А. Россия и ее народы [Электронный ресурс]: Учебное пособие / А. А. Федулин, Д. А. Аманжолова. - М.: ФГБОУ ВПО "РГУТиС", 2012. - 184 с. http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=452447

Теория языка. Вводный курс: Учебное пособие / А.А.Горбачевский. - М.: Флинта: Наука, 2011. - 280 с.

http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=447873

7.2. Дополнительная литература:

Реформатский А.А. Введение в языковедение. М., 2007.

Рождественский, Ю. В. Введение в языкознание : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности "Филология" / Ю.В. Рождественский, А.В. Блинов ; под ред. А.А. Волкова .? Москва : Academia, 2005 .? 331, [1] с.

Нелюбин, Л. Л. История науки о языке [Электронный ресурс]: учебник / Л. Л. Нелюбин, Г. Т. Хухуни. - 4-е изд., стереотип. - М.: Флинта : Наука, 2011. - 376 с

http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=406332

Мандель Б. Р. Книжное дело [Электронный ресурс]: Учебн. пособие / Б. Р. Мандель. - М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2013. - 634 с.

http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=403672

Садохин А. П. История мировой культуры [Электронный ресурс]: учеб.пособие для студентов высших учебных заведений / А. П. Садохин, Т. Г. Грушевицкая. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. - 975 с.

Ахметзянов М.И.. Татарская археография: отчеты о результатах археографических экспедиций (1972-2010 гг.) / Марсель Ахметзянов; Акад. наук Респ. Татарстан, Ин-т яз., лит. и искусства им. Г. Ибрагимова.Казань: [б. и.], 2011.; 20. Ч. 1.2011.187 с., 150 . - <UR

Тюркское языкознание. Филология. Руника : [избр. тр.] / А.Н. Самойлович ; [сост. и отв. ред. Г.Ф. Благова, Д.М. Насилов ; Рос. акад. наук, Отд-ние ист.-филол. наук, Ин-т языкознания] .Москва : "Вост. лит." РАН, 2005 .1053 с

Кормушин, Игорь Валентинович. Тюркские енисейские эпитафии : грамматика, текстология / И.В. Кормушин ; Рос. акад. наук, Ин-т языкознания . Москва : Наука, 2008 . 341, [1] с., [16] л. цв. ил. ; 22 .? Часть текста представляет собой тюркское руническое письмо .? На тит. л.: Акад. книгоиздательство России 280 лет . Продолж. монографии "Тюркские енисейские эпитафии. Тексты и исследования" (М.: Наука, 1997)

Диван лугат ат-турк (Свод тюркских слов) : в 3-х томах / Махмуд ал-Кашгари ; пер. с араб. А. Р. Рустамова ; под ред. И. В. Кормушина ; Рос. акад. наук, Отд-ние ист.-филол. наук, Ин-т востоковедения, Ин-т языкознания .Москва : Восточная литература, 2010

Благова Г.Ф.Тюркское склонение в ареально-историческом освещении : (Юго-Восточный регион) / Г. Ф. Благова ; Акад. наук СССР, Ин-т языкознания .Москва : Наука, 1982 . 303

Благова Г.Ф.История тюркологии второй половины XIX - начала XX века в России : [в 2 ч.] / Г. Ф. Благова ; Рос. акад. наук, Ин-т языкознания . Москва : Восточная литература, 2012 .? 310 с.

Мудрак О.А.Классификация тюркских языков и диалектов на данных морфологии и исторической фонетики / О. А. Мудрак // Словообразование в тюркских языках: исследования и проблемы = Төрки телләрдә сүзьясалышы: тикшеренүләр һәм проблемалар : материалы Междунар. тюркол. конф., посвящ. 80-летию Фуата Ганиева, г. Казань, 20-21 сент. 2010 г. Казань, 2011 . С. 98-101.

Языки мира:Тюркские языки / ; Рос.АН,Ин-т языкознания;Гл.редкол.:В.Н.Ярцева и др.;Ред.:Н.В.Рогова и др. ? М. : Индрик, 1997 .? 542с

7.3. Интернет-ресурсы:

Институт стран Азии и Африки при Московском государственном университете (МГУ) - http://www.iaas.msu.ru

Тюркские языки - ru.wikipedia.org/wiki/

Этимологический словарь тюркских языков. Общетюркские и межтюркские основы на Л, М, Н, П, С. М., Восточная литература, 2003. (Совм. с Г.Ф. Благовой, Л.С.Левитской, В.И. Рассадиным. - http://www.altaica.ru

1. Нуриева Ф.Ш. Дистанционное обучение в КГУ. Дистанционный учебный курс - http: // 192. 168. 5. 110: 8000

5. Институт стран Азии и Африки при Московском государственном университете (МГУ): - http://www.iaas.msu.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Введение в тюркскую филологию" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Компьютерный класс, представляющий собой рабочее место преподавателя и не менее 15 рабочих мест студентов, включающих компьютерный стол, стул, персональный компьютер, лицензионное программное обеспечение. Каждый компьютер имеет широкополосный доступ в сеть Интернет. Все компьютеры подключены к корпоративной компьютерной сети КФУ и находятся в едином домене.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "КнигаФонд", доступ к которой предоставлен студентам. Электронно-библиотечная система "КнигаФонд" реализует легальное хранение, распространение и защиту цифрового контента учебно-методической литературы для вузов с условием обязательного соблюдения авторских и смежных прав. КнигаФонд обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям новых ФГОС ВПО.

1.Ноутбук

2.Физическая карта

3.Проектор

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 032700.62 "Филология" и профилю подготовки Преподавание филологических дисциплин (Татарский язык и литература) .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Нуриева Ф.Ш. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Кузьмина Х.Х. ____________________
"__" _________ 201 __ г.